

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1906.

Andra Kammaren.

N:o 6.

Lördagen den 27 januari.

Kl. 2 e. m.

§ 1.

Justerades protokollen för den 19 och den 20 innevarande januari.

§ 2.

Föredrogos hvar för sig de på kammarens bord hvilande motionerna, och hänvisades därvid:

herr *O. A. Ericssons* i Ofvanmyra motion, n:o 38, till bevillningsutskottet;

herr *C. F. Vahlquists* motion, n:o 39, till statsutskottet;

herr *S. T. Palmes m. fl.* motion, n:o 40, till tillfälligt utskott;

herr *S. T. Palmes* motioner, n:o 41 till bevillningsutskottet och n:o 42 till tillfälligt utskott;

herr *S. Söderbergs* i Hobborn motion, n:o 43, till statsutskottet;

herr *C. H. P. af Buréns* motion, n:o 44, till bevillningsutskottet;

herr *K. Starbäcks* motioner, n:is 45 och 46, till statsutskottet;

herr *G. Lindgrens* i Islingby motion, n:o 47, till bevillningsutskottet;

herr *O. Olssons* i See motion, n:o 48, till tillfälligt utskott;

herr *A. Olssons* i Tyllered motion, n:o 49, till statsutskottet;

herr *G. Elowsons* motion, n:o 50, till statsutskottet;

herr *A. J. Hagströms* motion, n:o 51, till statsutskottet;

herr *K. E. von Geijers m. fl.* motion, n:o 52, till statsutskottet;

herr *J. Bengtssons* i Bjärnalt motion, n:o 53, till lagutskottet;

herr *B. P. Erssons* motioner, n:is 54 och 55, till lagutskottet;

herr *A. Thylanders* motioner, n:is 56 och 57, till statsutskottet;

herr *J. J. Byströms* motion, n:o 58, till bevillningsutskottet;

herrar *G. S. Neiglicks* och *J. M. Johanssons* i Mellbyn motion, n:o 59, till lagutskottet;

herr *P. Hörnsténs* motioner, n:is 60 och 61, till lagutskottet;

herr *E. G. H. Åkerlunds* motion, n:o 62, till tillfälligt utskott;

herr *J. Anderssons* i Baggböle motion, n:o 63, till statsutskottet;

herr *D. Holmgrens* motioner, n:is 64 och 65, till lagutskottet;

herr *F. O. Bergs* i Göteborg motion, n:o 66, till statsutskottet;

herr *P. O. Lundells* motion, n:o 67, till lagutskottet;

herr *M. Sundströms* motion, n:o 68, till statsutskottet;

herr *J. R. Kjelléns* motion, n:o 69, till konstitutionsutskottet;

herr *A. Magnussons* i Salstad motion, n:o 70, till statsutskottet;

herr *M. H. Sandéns m. fl.* motion, n:o 71, till bevillningsutskottet;

herr *K. H. G. von Schéeles* motion, n:o 72, till tillfälligt utskott;

herr *J. Nydals* motioner, n:is 73 och 74, till lagutskottet;

herr *F. W. Thorssons m. fl.* motion, n:o 75, till statsutskottet;

herr *E. Beckmans* i Djursholm *m. fl.* motion, n:o 76, till konstitutionsutskottet;

herr *E. O. V. Wavrinskys* i Stockholm motioner, n:o 77 till tillfälligt utskott och n:o 78 till statsutskottet;

herrar *C. G. Johanssons* i Aflösa och *J. W. Bengtssons* i Häradsköp motion, n:o 79, till lagutskottet;

herr *K. Karlssons* i Mo motion, n:o 80, till statsutskottet;

herr *J. Widéns m. fl.* motion, n:o 81, till statsutskottet;

herrar *P. Olssons* i Fläsbro och *D. Perssons* i Tällberg motion, n:o 82, till statsutskottet;

herr *H. A. Segerdahls* motioner, n:is 83 och 84, till lagutskottet;

herr *C. R. Johanssons* i Jönköping motion, n:o 85, till statsutskottet;

herr *P. L. Mallmins* motion, n:o 86, till statsutskottet;

herrar *E. L. Camitz* och *F. O. Bergs* i Göteborg motion, n:o 87, till statsutskottet;

herr *C. J. Berggrens* motion, n:o 88, till statsutskottet;

herr *P. M. Olssons* i Blädinge motion, n:o 89, till lagutskottet;

herr *C. J. F. Ljunggrens* motion, n:o 90, till lagutskottet;

herr *P. N. Bossons* motion, n:o 91, till bevillningsutskottet;

herr *J. G. Petterssons* i Södertälje *m. fl.* motion, n:o 92, till statsutskottet;

herr *J. G. Petterssons* i Södertälje *m. fl.* motion, n:o 93, till lagutskottet;

herr *O. G. Eriksons* i Öfre Odensvi motioner, n:is 94 och 95, till statsutskottet;

herr *J. M. Johanssons* i Mellbyn motion, n:o 96, till statsutskottet;

herrar *J. Ströms* och *S. L. Olssons* i Älfaldalsåsen motion, n:o 97, till statsutskottet;

herr *J. A. Lundgrens* motion, n:o 98, till statsutskottet;

herr *K. Starbäcks* motion, n:o 99, till lagutskottet;

herr *E. A. Nilsons* i Örebro motioner, n:is 100, 101 och 102, till statsutskottet;

herr *S. L. Olssons* i Älfaldalsåsen motion, n:o 103, till lagutskottet;

herr *N. Larssons* i Klagstorp motion, n:o 104, till bevillningsutskottet;

herr *C. A. Lindhagens* motioner, n:is 105 och 106, till statsutskottet;

herr *J. E. von Krusenstjernas* motion, n:o 107, till statsutskottet;

herr *E. Beckmans* i Djursholm motion, n:o 108, till statsutskottet;

herr *J. T. Larssons* i Lund motion, n:o 109, till statsutskottet;

herr *A. Henricsons m. fl.* motion, n:o 110, till tillfälligt utskott;

herrar *J. J. Byströms* och *A. F. Jansons* i Bråten motion, n:o 111, till statsutskottet;

herr *C. Sandquists m. fl.* motion, n:o 112, till statsutskottet;

herr *O. N. Olssons* i Heden motion, n:o 113, till bevillningsutskottet;

herrar *O. N. Olssons* i Heden och *G. S. Neiglicks* motion, n:o 114, till statsutskottet;

herr *H. Anderssons* i Grimbo *m. fl.* motion, n:o 115, till bevillningsutskottet;

herr *K. H. G. von Schéeles* motion, n:o 116, till statsutskottet;

herr *E. D. W. Martins* motioner, n:o 117 till lagutskottet och n:o 118 till bevillningsutskottet;

herr *G. W. Roos* motion, n:o 119, till tillfälligt utskott;

herr *J. Bengtssons* i Bjärnalt motion, n:o 120, till tillfälligt utskott;

herr *J. R. Kjelléns* motion, n:o 121, till bevillningsutskottet;

herr *E. Råfs* motioner, n:is 122 och 123, till statsutskottet; samt

herr *M. Matssons* motion, n:o 124, till tillfälligt utskott.

§ 3.

Föredrogos hvarterdera för sig och lades till handlingarna:

statsutskottets memorial n:o 1, med de till innevarande Riksdag afgifna berättelser dels af fullmäktige i riksgäldskontoret angående riksgäldskontorets ställning och förvaltning samt dels af fullmäktige i riksbanken och riksgäldskontoret angående det dem lämnade uppdrag i fråga om uppförande å Helgeandsholmen af nya byggnader för Riksdagen och riksbanken; och

bankoutskottets memorial n:o 1, med öfverlämnande af fullmäktiges i riksbanken till bankoutskottet afgifna berättelse.

§ 4.

Herr statsrådet *m. m. P. A. V. Schotte* aflämnade Kungl. Maj:ts propositioner till Riksdagen:

angående beviljande af vissa förmåner för enskilda järnvägsanläggningar;

angående upplåtande af kronojord för framdragande af vissa elektriska ledningar;

angående beredande af lånemedel för år 1906 för fortsatt utveckling af statens telefonväsende; och

angående försäljning till staden Göteborg af ett för den optiska telegrafan förut användt område å Stigbergsåsen.

De kungl. propositionerna blefvo på begäran bordlagda.

§ 5.

Vidare öfverlämnades af herr statsrådet m. m. *G. Tamm* Kungl. Maj:ts propositioner:

angående försäljning af till förra länsmansbostället $\frac{3}{4}$ mantal Hvitemåla n:o 1 i Kalmar län hörande lägenheten Kullen;

angående försäljning af ett till kronolägenheten Barnabro n:o 1 i Hallands län hörande område;

angående försäljning af till förra fänriksbostället Grimskulla n:o 1 i Älfsborgs län hörande andel i vattenkraft m. m.; och

med förslag till förordning, innefattande öfvergångsbestäm-
melser rörande skjutsentreprenörs rätt till utskänkning af malt-
drycker.

Jämväl dessa propositioner blefvo på därom framställd be-
gäran lagda på bordet.

§ 6.

Herr talmannen yttrade: Jag tillåter mig föreslå, att kam-
maren ville besluta, att i år liksom vid förra riksdagen skola till-
sättas fem tillfälliga utskott, hvart och ett bestående af nio
ordinarie ledamöter och fem suppleanter.

Detta förslag bifölls; och beslöt kammaren på herr talmannens
förslag tillika att onsdagen den 31 innevarande januari företaga
val af ledamöter och suppleanter i de tillfälliga utskotten.

§ 7.

Herr talmannen tillkännagaf härefter, att han låtit uppgöra
förslag till fördelning af de motioner, som hänvisats till behandling
af tillfälligt utskott; och var detta förslag, som nu upplästes, så
lydande:

*Förslag till fördelning af de 13 inom Andra Kammaren
väckta motioner, hvilka blifvit hänvisade till behandling af
tillfälligt utskott.*

Till behandling af ett tillfälligt utskott (n:o 1) torde få öfver-
lämnas motioner af

herr *K. H. G. von Schéele*, n:o 72, om skrifvelse till Kungl.
Maj:t angående ändring af mom. 7 i kungl. brefvet den 17
oktober 1778, och

herr *J. Bengtsson* i Bjärnalt, n:o 120, om skrifvelse till Kungl.
Maj:t angående inrättande af ett statslotteri.

Till ett annat tillfälligt utskott (n:o 2) torde få hänvisas motioner af

herr *B. A. Wawrinsky* i Saltsjöbaden, n:o 2, om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående utfärdande af nytt apotekarreglemente, och

herr *O. Olsson* i See, n:o 48, om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående utredning i fråga om statens och kommunernas inkomster af och utgifter för rusdryckshandteringen m. m.

Till ett tredje tillfälligt utskott (n:o 3) torde få öfverlämnas motioner af

herr *C. P. Jansson* i Edsbäcken *m. fl.*, n:o 29, om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående upprättande af redogörelse öfver statens skogsparker m. m.;

herr *S. T. Palme m. fl.*, n:o 40, om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående revision af taxa för befordran af personer och resgods å statens järnvägar, och

herr *A. Henricson m. fl.*, n:o 110, om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående utredning rörande lämpligaste sättet att bereda jordbruket utväg att anskaffa erforderligt driftkapital m. m.

Till ett fjärde tillfälligt utskott (n:o 4) torde få öfverlämnas motioner af

herr *B. A. Wawrinsky* i Saltsjöbaden, n:o 28, om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående uppsättande af en från ingenjörstrupperna skild militärbyggnadskår;

herr *E. O. V. Wawrinsky* i Stockholm, n:o 77, om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående entledigande af militära förtroende-ämbetsmän, så snart de finnas icke vara fullt fäldugliga, och

herr *M. Matsson*, n:o 124, om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående statsbidrag till aflönande af hos kommuner anställda examinerade barnmorskor.

Slutligen torde till ett femte tillfälligt utskott (n:o 5) få öfverlämnas motioner af

herr *S. T. Palme*, n:o 42, om skrifvelse till Konungen angående upplåtandet af byggnadstomter å Djurgården;

herr *E. G. H. Åkerlund*, n:o 62, om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående kompetens för erhållande af domareförordnande m. m., och

herr *G. W. Roos*, n:o 119, om skrivelse till Kungl. Maj:t angående en allmän polisförfattning för rikets städer och därmed jämförliga orter.

Förslaget blef af kammaren godkänt.

8.

Justerades protokollsutdrag.

§ 9.

Ordet lämnades härefter på begäran till

Interpellation.

Herr Hjärne, som yttrade: Innan de stora politiska frågor, som i så rikt mått bebådas för denna riksdag, hunnit taga vår tid och våra krafter fullt i anspråk, dristar jag fästa kammarens uppmärksamhet å ett ärende, som visserligen ej kan mäta sig med dem i genomgripande betydelse, men som icke heller saknar sin praktiska vikt från flera olika synpunkter.

Det förljudes i pressen, som till och med haft att meddela åtskilliga yttranden af herr statsrådet och chefen för ecklesiastikdepartementet, att han lär vara sinnad, på något slags initiativ från öfverstyrelsen för rikets allmänna läroverk, att inom den närmaste framtiden i skolundervisningen införa åtskilliga förändringar i modersmålets gängse rättskrifning. Hvilka dessa förändringar månne vara, därom äro uppgifterna något sväfvande, och jag tillåter mig icke här att närmare undersöka deras beskaffenhet. Jag inskränker mig blott till att betona, att alla de stafningsnyheter, som lära vara å bane att påbjudas i våra skolor, äro sådana, som ingalunda ännu kunna sägas ha vunnit burskap inom något större område af den samtida svenska litteraturen. Därjämte tager jag mig friheten att påpeka några omständigheter, som i denna sak torde förtjäna beaktas.

Ett språks stafsätt, liksom allting annat här i världen, befinner sig i ständig utveckling, än raskare, än mindre brådstörtad, stundom till det bättre, stundom äfven till det sämre. Naturligtvis afser skriften från början att återgifva språkljuden, och det är lyckligt, om under talspråkets oundvikliga förändringar från släkte till släkte skillnaden emellan skrift och ljud ej blir alltför stor, ehuru den fullkomliga öfverensstämmelsen dem emellan alltid måste förblifva ett oupphinneligt ideal, redan på grund af de historiskt gifna bokstafstecknens oförmåga att uttrycka alla, till och med ganska viktiga skiftningar i uttalet. Men tillika framträder mer och mer ett annat sträfvande hos hvarje kulturfolk, som under tidernas lopp varit i stånd att utveckla en omfattande och i olika länder eller landskap, bland olika samhällslager ut-

Interpellation.
(Forts.)

bredd litteratur. Man söker med större eller mindre framgång åvägbringa en viss likformighet i stafningen öfver hela språkområdet, en likformighet, som medför åtskilliga uppenbara fördelar, äfven om öfverensstämmelsen emellan skrift och ljud här och där torde komma att åsidosättas. Äfven detta sträfvande kan knappast, åtminstone ej hos ett fritt folk, fullständigt genomföras, men så långt det når, måste det i sin mån anses berättigadt. Det är ju t. ex. önskvärdt, att vår litteratur också genom en någorlunda likformig stafningsdräkt vinner lättare spridning inom så vidsträckta kretsar som möjligt. Som bekant, talas, skrives och tryckes det svenska språket af ett par millioner människor äfven i länder, som äro helt och hållet undandragna hvarje officiell inverkan från vårt kungl. ecklesiastikdepartement och den ofvannämnda öfverstyrelsen, och vi ha allt skäl att sätta värde på den litterära samfärdseln med våra fränder i Amerika och Finland, skulle vi också nödgas afpruta något på vissa ortografiska ljudenlighetsreformer.

Emellertid är det utan tvifvel rådligast och klokast att lämna fältet öppet och fritt åt de olika sträfvanden och meningar, som kunna bryta sig emot hvarandra i striden om språkets lämpliga stafning. Språkforskare och andra mer eller mindre kompetenta reformatorer böra äga full frihet att kämpa inbördes och att värfva anhängare för sina älsklingstankar. Äfven ganska vågade experimenter äro tillätliga, blott anslutningens frivillighet icke på något sätt kränkes, utan de stridande meningarna få utjämnas på den naturliga utvecklingens väg. Däremot är det skäl att vara på sin vakt mot dem, som af alltför kraftig nitälskan frestas att anlita statsmaktens hjälp för genomdrifvande af sina påfund i denna grannliga kultursak.

Det kan dock ej förnekas, att staten, när det gäller den offentliga skolundervisningen, måste taga hänsyn till rättstafningens ordnande vid ungdomens handledning i modersmålet. Mången skollärare, i synnerhet på undervisningens lägre stadier, är kanske till och med benägen att göra stafsättets inlärande genom regler och öfningar rent af till en hufvudsak, hvarigenom många andra, långt viktigare delar af undervisningen i modersmålet otillbörligen försummas. Det händer likaledes ej sällan, att sådana skollärare, naturligtvis i bästa afsikt, missbruka sin ställning till att bland det uppväxande släktet drifva propaganda för sina särskilda partisträfvanden på det ortografiska stridsfältet. Det kan då ej gärna klandras, om vederbörande myndigheter finna sig föranlättna att ingripa till afstyrande af dylika ensidigheter och öfverdrifter, som ovillkorligen måste orsaka förvirring och afbräck i skolornas undervisning. Det kommer likväl väsentligen därpå an, af hvilka grundsatser myndigheterna låta leda sig vid sitt ingripande till rättstafningens ordnande i de offentliga läroverken.

Sunda förnuftet torde gifva vid handen, att skolungdomen, hvad modersmålets rättstafning vidkommer, bör få tillgodonjuta en sådan undervisning, som sedermera kan vara af gagn i samhällets dagliga lif. Med andra ord, ungdomen bör erhålla nödig kunskap om det stafsätt, som är någorlunda allmänt i bruk bland dess folk och särskildt inom dess tryckta litteratur. Mot detta stafsätt kunna måhända beaktansvärda anmärkningar framställas från åtskilliga synpunkter. Men blott en pedant kan inbilla sig, att det är skolans och dess myndigheters sak att inom detta område gå i spetsen med omstridda reformnyheter i strid mot det allmänna bruket. Hvad gagn kan ungdomen ha af undervisningen i en reformstafning, som den sedermera vid utträdet ur skolan, om ej förr, måste bortlägga för att inöfva det allmänna brukets vedertagna stafsätt? Äfven den mäktigaste och populäraste ecklesiastikminister torde snart upptäcka, att hans sträfvan att genom sitt herravälde öfver skolorna påtvinga folket, pressen och litteraturen ett misshagligt stafsätt är på förhand dömd att ohjälpligen misslyckas.

Med rätta kan framhållas, att skolöfverhetens uppgift blir särskildt ömtålig och svår i de fall, då rättstafningsbruket icke vunnit tillräcklig stadga, såsom det händer under en tid af oupphörliga och heta stafningsstrider. För skolundervisningen är behovet af likformighet i detta afseende synnerligen viktigt, men likformigheten kan, där mäktiga ortografiska meningar stå emot hvarandra, knappast vinnas annorlunda än genom myndigheternas anslutning till ett försiktigt afvägdt kompromissförsök. Från denna synpunkt kan det måhända försvaras, att vederbörande till efterrättelse vid skolundervisningen påbjudit den ordlista, som svenska akademien utgifvit, visserligen för sin del ingalunda i sådan afsikt, utan allenast för att på öfvertygelsens väg bidraga till ävägbringande af nödig likformighet i modersmålets stafsätt. Däremot bör det af praktiska skäl vara alldeles uteslutet, att i skolorna på administrativ väg sådana nyheter införas, som tills vidare endast omfattas af ett fåtal ifrige stafningsreformatorer.

Genom ett sådant missgrepp vållas äfven den stora ekonomiska olägenheten, att skolornas läroböcker måste omedelbart omtryckas till förfång för ungdomen och dess målsmän, för att ej tala om de kapital, som äro nedlagda i ganska omfattande bokförlag. De små lättnader i skolundervisningen, som man törhända hoppas vinna genom en något ljudenligare obligatorisk nystafning, torde på detta sätt komma att köpas väl dyrt.

På grund af hvad jag nu anfört utbeder jag mig kammarens tillstånd att till herr statsrådet och chefen för ecklesiastikdepartementet få framställa följande frågor:

1) Förefinnes någon afsikt att till efterrättelse vid den offentliga skolundervisningen officiellt påbjuda sådana stafnings-

Interpellation.
(Forts.

ändringar, som ännu icke blifvit i vidsträckt omfattning veder-
tagna inom den svenska litteraturen?

2) Hvilka myndigheter eller andra vederbörande ha, om så
är fallet, blifvit hörda i detta ärende?

3) Hvilka åtgärder har herr statsrådet och chefen för eckle-
siastikdepartementet tänkt sig för att afhjälpa eller mildra de
ekonomiska olägenheter, som äro förbundna med ett sådant
officiellt ingripande i skolornas ortografiska undervisning?

Ifrågavarande framställning blef på begäran lagd på bordet.

§ 10.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades:

herr <i>G. Odqvist</i>		under 2 dagar fr. o. m. den 29 januari,
» <i>O. N. Olsson</i> i Heden	» 8 » » »	30 »
» <i>K. Otto</i>	» 4 » » »	29 »
och » <i>N. Andersson</i> i Pettersborg	» 8 » » »	29 »

Härefter åtskildes kammarens ledamöter kl. 2,54 e. m.

In fidem

Herman Palmgren.